

COMENTARI DE TEXT.

DEFINICIÓ DE TEXT

El text és una unitat lingüística comunicativa, producte de l'activitat verbal humana, que posseeix un caràcter social. Es caracteritza per l'adequació al context comunicatiu, la coherència informativa i la cohesió linial.

D'acord amb açò, un text pot ser, doncs, oral o escrit, indistintament; i la seua longitud pot variar enormement, des de simples exclamacions d'avís com "Alerta!" fins als dos volums de *Guerra i Pau* de Tolstoi.

LES PROPIETATS DEL TEXT

-Adequació: és la propietat per la qual els textos s'adapten als contextos en què es produeixen.

-Coherència: és la propietat per la qual s'organitza globalment un text per a la transmissió del sentit.

-Cohesió: és la propietat per la qual hi ha uns lligams entre els diversos elements de la manifestació linial del text: sintagmes, oracions, paràgrafs, capítols...

COHERÈNCIA.

-Resum.

A l'hora de realitzar un resum, haurem de seleccionar les idees més importants del text, sense exemples ni conceptes secundaris, i redactar un text propi, amb les nostres paraules (**no hem de parafrasejar**), en present, en tercera persona, clar i breu (aproximadament una quarta part de l'extensió del text, sense excedir les 10 línies). **Mai inclourem marques gramaticals que mostren la nostra opinió.**

-Tema.

Consisteix a determinar la idea principal (en els textos argumentatius, la tesi) que defensa l'autor. Cal definir-lo i sintetitzar-lo de la forma més breu i clara possible.

-Títol:

- Temàtic.
- Remàtic.
- Parcialment temàtic.

-Estructura textual.

L'estructura textual estableix les parts del text d'acord amb la funció que cada part realitza en el conjunt del text i amb el significat que hi aporta.

Els textos argumentatius i expositius generalment estan estructurats en 3 parts:

a) Introducció: ens presenta el tema.

b) Desenvolupament: exposició i argumentació (explicacions, exemples, raonaments subjectius...)

c) Conclusió: l'autor recull les idees exposades i les sintetitza o mostra una idea nova, fruit del raonament anterior.

Cal anar alerta, perquè no tots els textos tenen conclusió.

Cal justificar l'estructura fent referència a les idees més importants que es tracten en cada part.

-Estructura temàtica.

L'estructura temàtica s'estableix en funció de la localització del tema.

Pot ser dels següents tipus:

a) Climàtica o sintetitzant (el tema apareix a la part final del text).

b) Anticlimàtica o analitzant (el tema apareix a la part inicial del text)

c) Circular o enquadrada (el tema apareix en la part inicial i final del text)

d) Linial (el tema apareix al llarg de tot el text)

e) Paralela (el tema s'expressa per juxtaposició a altre, enfrontant-los o oposant-ne aspectes parcials)

En els textos expositius és possible trobar altres estructures.

-Progressió temàtica.

Aquest concepte fa referència a les diverses formes en què pot evolucionar la informació sobre un tema. L'emissor ha de fer una distribució equilibrada de la informació ja coneguda –tema o tòpic- i la informació nova –rema o comentari-.

Segons la fórmula utilitzada per a encadenar els temes i els remes, es poden establir diversos tipus de progressió temàtica:

1. Progressió linial. Cada rema (R) origina un tema nou (T). Exemple:

Sofia(T1) visità la casa (R1). Aquesta(T2) la sorprengué especialment perquè tenia una biblioteca enorme(R2). Allí (T3), s'hi avorrien milers de llibres(R3) que (els llibres T4) esperaven ser llegits (R4).

Aquest tipus de progressió és típica dels textos narratius.

2. Progressió de tema constant. El tema (T) sempre és el mateix i s'hi van afegint remes diferents (R1, R2, R3...). Exemple:

La descripció (T1) és la representació d'alguna cosa amb paraules(R1).Acostuma a tenir (la descripció T1) una estructura espacial en funció de l'element que es vulga destacar més (R2). Aquesta tipologia textual(T1) pot ser objectiva o subjectiva (R3). A més, (la descripció T1) sol ser enumerativa (R4).

3. Progressió de tema derivat. A partir d'un tema inicial (o hipertema) es generen temes derivats amb els remes consegüents. Exemple:

Els moviments respiratoris (T- Hipertema) són dos: la inspiració i la expiració. En la inspiració (T1), el diafragma baixa, augmenta la caixa toràctica i l'aire entra al pulmons (R1). En l'expiració (T2), el diafragma puja, es redueix la mida de la caixa toràctica i l'aire dels pulmons ix a l'exterior (R2).

La progressió de tema constant o de tema derivat és típica de textos expositius i argumentatius.

La progressió temàtica es pot analitzar en diversos nivells: oracional, per paràgrafs o textual. Cal dir que els textos solen barrejar els tres tipus de progressió; si no, resultarien reiteratius.

-Les isotopies.

Aquest terme es refereix a la repetició d'un significat al llarg d'un text.

En relació amb les isotopies trobem **els camps semàntics** o conjunts de paraules que tenen una relació de significat.

Així, un camp semàntic format per sinònims, hipònims i hiperònims que dona homogeneïtat al text constitueix una isotopia semàntica.

ADEQUACIÓ

-Àmbit d'ús.

1) **Àmbit periodístic**, propi dels mitjans de comunicació. També s'hi inclouen els discursos publicitaris.

2) **Àmbit acadèmic**, propi de les institucions educatives i de la investigació. També s'hi inclouen els textos científics.

3) **Àmbit literari**, propi dels discursos en què predomina la funció estètica.

4) **Àmbit administratiu**, propi de les institucions públiques i de les seues relacions amb els ciutadans, S'hi inclouen els textos jurídics.

5) **Àmbit col.loquial**, propi de les relacions interpersonals entre amics, companys, familiars...

-Gènere.

1) Gèneres d'informació (notícia, reportatge, crònica, entrevista).

Gèneres d'opinió (editorial, article d'opinió, columna).

2) Article especialitzat, assaig o tractat de divulgació científica...

3) Poesia, narrativa, teatre, assaig.

L'EDITORIAL: recull l'opinió del periòdic sobre una notícia actual. Es tracta de textos expositivoargumentatius que tenen la finalitat de crear opinió en el lector. **No va mai signat.**

L'ARTICLE D'OPINIÓ: recull l'opinió d'un autor sobre un tema, que pot ser molt variat: política, art, societat, filosofia, etc. En aquests textos expositivoargumentatius, sol aparéixer la primera persona (cosa que no sol passar en els editorials, que pretenen mostrar una major sensació d'objectivitat). Aquests textos sempre van signats per l'autor i, a més, es fa referència a la seua competència o càrrec (caedràtic, magistrat, filòsof...)

LA COLUMNA: és també un article d'opinió, però més breu. L'escriuen col.laboradors fixos que comenten, generalment, una notícia actual. Va signada, sense fer referència a la competència o càrrec de l'autor.

-Tipus de text.

a) Descriptiu.

b) Narratiu.

c) Expositiu.

d) Argumentatiu (expositivoargumentatiu).

-Finalitat.

a) Descriure.

b) Narrar: contar fets o accions.

c) Informar.

d) Informar.

Expressar una opinió, manifestar un punt de vista.

Influir en el receptor, convéncer-lo.

-Funcions del llenguatge.

a) Funció referencial: l'emissor fa referència a un fet objectiu, sense expressar els seus sentiments, ni intenta influir en el receptor.

Intenció comunicativa: informar.

Marques lingüístiques:

-Ús de la tercera persona gramatical.

-Predomini del mode indicatiu.

-Oracions enunciatives.

-Lèxic no valoratiu.

b) Funció expressiva: el missatge reflecteix l'actitud subjectiva de l'emissor, les seues opinions i percepcions.

Intenció comunicativa: manifestar emocions, sensacions o el punt de vista propi (subjectivitat.)

Marques lingüístiques:

-Ús de la primera persona gramatical.

-Oracions exclamatives.

-Lèxic valoratiu.

-Verbs de percepció, opinió o desig.

-Diminutius.

c) Funció apel.lativa o conativa: l'emissor intenta influir sobre la conducta del receptor.

Intenció comunicativa: convéncer.

Marques lingüístiques:

-Ús de la segona persona gramatical.

-Oracions interrogatives o exhortatives.

-Ús de l'imperatiu o del subjuntiu.

-Interjeccions.

-Vocatiu

-Ús de les funcions referencial o expressiva amb caràcter apel·latiu.

d) Funció fàtica: ús del llenguatge per obrir, mantindre o interrompre el canal.

f)Funció metalingüística: ús del llenguatge per parlar del llenguatge. Ús de tecnicismes propis de la lingüística.

g)Funció poètica: Ús del llenguatge amb intenció estètica. Ús de figures retòriques, hi ha una desviació del llenguatge comú.

-El canal (pp. 13 i 14)

“Pel que fa al canal, és clar que es tracta d’un text escrit i preparat; emissor i receptor no comparteixen ni el temps ni l’espai de l’enunciació i, a més, no hi ha possibilitat de resposta per part del receptor, per tant, és un text diferit.”

-La variació lingüística.

. La variació diacrònica (factor temps): text actual.

. La variació diatòpica (factor lloc): varietat oriental / occidental.

. La variació diastràtica (factor grup social): sociolecte (argot juvenil...)

. La variació diafàsica (factor àmbit d’ús): registre

Llenguatge general / llenguatge especialitzat (tecnicismes)

Col.loquialismes / cultismes

Reistre	Àmbit d’ús	Tema	Canal	Grau de formalitat	Finalitat
Estàndard (reistre formal neutre)	Propi de l’àmbit periodístic i també d’altres com l’acadèmic.	General o especialitzat de caràcter divulgatiu.	Escrit (o oral preparat)	Mitjà	Informativa, divulgativa.
Administratiu	Propi de l’àmbit administratiu	Especialitzat	Escrit (o oral preparat)	Elevat	Instructiva
Literari	Propi de l’àmbit literari	General de caràcter subjectiu	Escrit (o oral preparat)	Elevada	Estètica.
Científic	Junt amb	Altament	Escrit (o	Elevada	Explicativa

	l'estàndard és el propi de l'àmbit acadèmic (docència i investigació)	especialitzat (tecnicismes lèxics)	oral preparat)		
Col.loquial	Propi de l'àmbit familiar	General i quotidiana	Oral espontani.	Baixa	Interactiva.

-Les veus del discurs.

- . Autor real / lector real.
- . Autor model / lector model.
- . Locutor / enunciadador / al.locutari.

El locutor és la veu que condueix el discurs i que, a vegades, es dirigeix directament a un destinatari implicat en el text, **l'al.locutari**. **L'enunciadador** o enunciadors són altres veus que intervenen en el text. Aquesta diversitat de veus és la **polifonia**.

La polifonia es manifesta mitjançant diversos procediments.

a) El discurs reportat, és a dir, la reproducció de les paraules d'un enunciadador en:

-Estil directe: la veu de l'enunciadador apareix reproduïda directament en el text d'una manera literal, sense cap modificació, mitjançant signes gràfics –cometes o guions- i verbs de dicció: *dir, explicar, preguntar...* Per exemple: “*No hi renunciaré de cap manera!*”, va exclamar.

-Estil indirecte: la veu de l'enunciadador apareix inserida en el discurs del locutor amb les adaptacions necessàries. Per exemple: *Va exclamar que no hi renunciaria.*

-Estil indirecte lliure: la veu de l'enunciadador apareix en el text inserida en el discurs del locutor, que li cedeix la paraula indirectament sense cap marca gràfica ni cap verb de dicció. Per exemple: *Volia que els quedara ben clar: no hi renunciaria de cap manera.*

b) La intertextualitat, o incorporació de textos d'altres autors. És un recurs molt usual en textos de l'àmbit acadèmic.

En els **textos literaris narratius** hem d'emprar altra terminologia: **narrador** per locutor, **narratari** per al.locutari i **personatge** per enunciadador.

El punt de vista narratiu és l'angle de visió des del qual se situa el narrador per explicar la història. Podem fer una divisió bàsica en dos grans blocs:

1. Narrador extern: el narrador és algú que coneix la història, però no participa en l'acció i la narra en tercera persona. En aquest cas tenim:

1.a.- Narrador omniscient: és aquell que posseeix tota la informació sobre les fets i els personatges; així, presenta en el relat elements perceptibles i no perceptibles, tant físics com psíquics. Pot arribar a fer comentaris o valoracions.

1.b.- Narrador observador extern (o narrador càmera): és aquell que es limita a contar allò que ocorre als personatges sense fer judicis ni manipular les situacions, com si captara l'acció darrere d'una càmera cinematogràfica. Així, només s'hi presenten els elements perceptibles i no s'hi diu res dels pensaments dels personatges.

2. Narrador intern: el narrador pren part en la història, bé com a protagonista, bé com a personatge secundari.

2.a.- Narrador protagonista: és aquell que narra la seua pròpia història, conta allò que li passa o li ha passat.

2.b.- Narrador personatge secundari: és aquell que narra una història en què participa sense ser-ne el protagonista.

Fins ací, hem parlat d'un únic narrador; però hi ha obres que presenten un **enfocament narratiu múltiple** (o **polifonia narrativa**): diversos personatges ens conten la història des dels seus punts de vista.

Els textos narratius inclouen **la descripció i el diàleg**. En aquest cas, la veu dels personatges s'introdueix estil directe, estil indirecte o estil indirecte lliure. A més, cal tenir en compte monòleg interior.

La funció del **monòleg interior** és reproduir el món interior d'un personatge. És l'expressió directa del seu pensament en un estat pròxim a l'inconscient. Es vol representar el contingut mental i els processos psíquics tal i com es produeixen en el cervell humà: es reproduïxen impressions sensorials, records, emocions, idees que es barregen en la ment del personatge. Sempre reproduït en primera persona. (És com si el lector entrara dins del cap del personatge.)

-Discurs objectiu i discurs subjectiu.

Quan el locutor s'esforça a ocultar la seua presència, som davant d'un **text objectiu** o denotatiu. En canvi, quan el locutor es mostra d'ua manera explícita, som davant d'un **text subjectiu** o connotatiu.

El discurs objectiu s'associa amb els recursos d'**impersonalització**, mentre que el discurs subjectiu està relacionat amb la presència del locutor mitjançant la **dixi personal** i els recursos de **modalització**.

a) La impersonalització

El discurs objectiu es caracteritza per les estructures impersonals. Els exemples més significatius es donen en els textos expositius de caràcter científic, especialitzats i divulgatius, en què interessa conferir validesa universal als enunciats. Tanmateix, la impersonalització també serveix per a presentar com a objectiu un text que, en realitat, no ho és.

Les marques d'impersonalització més freqüents són:

- Construccions impersonals reflexes, que contenen el pronom impersonal SE i apareixen sempre en 3 a pers. del sg.: *Es diu constantment que fer esport és saludable, però no es fa res per crear més zones verdes.*
- Oracions passives i passives reflexes: *Les seues qualitats físiques foren destacades pels entrenadors* (passiva) o *Les seues qualitats físiques es van destacar molt* (passiva reflexa).
- Oracions d'infinitiu: *Fer esport no aprima, però és saludable.*
- Construccions amb subjecte de caràcter genèric com *hom, tothom, la gent, algú, un...* Per exemple: *Hom pensa que fer esport és saludable, però la gent no troba mai temps per a fer-ne.*
- Construccions esdevenimentals, que descriuen successos i no accions realitzades per algun subjecte en concret. Tenen els predicats amb *haver-hi, caldre, fer falta...*: *Hi va haver molta gent participant en aquella maratón.*
- Construccions amb el verb semblar: *Sembla que hi participaran demà.*
- Construccions impersonals amb el verb conjugat en determinades persones com ara la 3 a del pl., la 1 a del pl. o la 2 a del sg.: *M'han recomanat fer esport. En anglés no posem accents. Quan veus que has engreixat, és quan penses a fer esport.*

b) La modalització.

El concepte de modalització abraça una gamma extensa d'elements que vehiculen les actituds, les creences, les apreciacions, les opinions i les intencions de l'emissor respecte a l'enunciat. La modalització és, doncs, el fenomen que dona compte de la manera com l'emissor incorpora a l'enunciat marque de la seua presència. Aquest concepte ens remet al de discurs subjectiu, típic de la narració d'unes memòries, d'un diari personal o d'un article d'opinió.

Elements lingüístics modalitzadors:

1. Elements lèxics valoratius:

- Substantius: *abús, llàstima, dolor, esperança, admiració...*
- Adjectius: *interessant, sincer, perfecte, trist, lamentable...*
- Adverbis i locucions adverbials: *desesperadament, indubtablement, per sort, per desgràcia...*
- Verbs modals: *felicitar, lamentar, opinar, criticar, responsabilitzar, solidaritzar-se, enganyar...*

-Perífrasis modals que indiquen obligació o probabilitat: *Cal pensar. Hem d'admetre...*

2. La derivació. Alguns prefixos i sufixos afegeixen connotacions de grandesa o petitesa, afecte, menyspreu... Solen ser els diminutius, els augmentatius i pejoratius i els superlatius: *homenet, bestiola, pardaliu, poetastre, veuarra, dolentíssim, redolent, superfàcil, arxisabut...*

3. Les oracions interrogatives, exhortatives, exclamatives, dubitatives i desideratives.

4. Interjeccions: ah!, oh!, uf!, xe!...

5. Unitats fraseològiques com refranys, locucions, frases fetes: *vaques flaques, prendre el pèl, ací pau i allà glòria, ni de bon tros, tirar la casa per la finestra...*

6. Figures retòriques com ara la interrogació retòrica, la metàfora, la hipèrbole, la comparació, la ironia...

7. Canvi de codi: el canvi de llengua o de registre sovint manifesta una valoració del que es diu.

LA COHESIÓ LÈXICA

-Repeticions (únicament farem referència a paraules que es repeteixen de manera significativa al llarg del text)

-Camps conceptuals o associatius.

-Sinonímia i sinonímia textual.

-Relacions d'hiperonímia – hiponímia

-Antonímia.

LA COHESIÓ GRAMATICAL

Bàsicament, són dos els mecanismes que confereixen cohesió al text: la connexió i la referència.

1) Els connectors.

Segons els elements units pel connector, podem diferenciar 2 tipus de connexió: **connexió intraoracional** i **connexió textual**.

En el nivell oracional, els connectors per excel·lència són les conjuncions; tanmateix, altres elements també poden fer la funció de connectors, sobretot, en el

nivell textual. Així doncs, els connectors són elements de diferents categories gramaticals: conjuncions, adverbis, verbs, noms, adjectius...

En la connexió textual podem trobar 3 tipus d'elements amb funció connectiva: **connectors gramaticals**, **connectors lèxics** i **connectors gràfics** (elements no lingüístics com són lletres, nombres, guions...)

2) La referència

2. A. Referència al text (o endofòrica.)

-Anàfora: procediment referencial segons el qual un element lingüístic s'interpreta en relació amb un altre element lingüístic que el precedeix dins del text.

He comprat un llibre sobre la II Guerra Mundial i ja l'he llegit.

-Catàfora: ara la remissió és a un element posterior.

La que m'agrada és la moto vermella.

-El·lipsi (o anàfora zero): Consisteix a suprimir un element redundant.

L'element que permet interpretar el constituent elidit sol aparèixer molt a prop en el text.

El meu germa té molta faena. ___ No vindrà demà.

2. B. Referència al context (o exofòrica): la dixi.

-La dixi personal.

Parlem de dixi personal quan algun element del text remet a l'emissor o al receptor. Els díctics personals poden ser els pronoms personals, els morfemes verbals i els possessius de primera i segona persona.

Els valors discursius de "nosaltres".

L'ús de la primera persona del plural pot representar diferents realitats:

e) Plural majestàtic i plural de modèstia.

Es tracta de plurals falsos, ja que fan referència a un únic individu. EL PLURAL MAJESTÀTIC és el que usen els reis i el Papa de Roma. EL PLURAL DE MODÈSTIA s'utilitza en textos científics –per exemple en una tesi doctoral– com una convenció que amaga el jo individual i evita la personalització.

f) PLURAL INCLUSIU.

Inclou l'emissor i el receptor del discurs. Permet un major acostament de l'emissor a l'audiència., L'emissor es presenta com a membre d'un grup al qual pertany també el receptor. Ex.: El professor diu als alumnes: "Hui acabem la classe cinc minuts abans".

g) PLURAL EXCLUSIU.

Inclou l'emissor i altres individus, però no el receptor. L'emissor es presenta com a membre d'un grup al qual no pertany el receptor. Ex.: El professor diu als alumnes: "En l'última reunió de departament vam decidir que només us farem un examen de recuperació".

h) PLURAL GLOBAL.

Inclou l'emissor, el receptor i també terceres persones. Ex.: "Nosaltres, els valencians, hauríem de mostrar una major lleialtat lingüística."

-La dixi social.

Fa referència a la gramaticalització d'informació social. En la nostra llengua els díctics socials més habituals són els pronoms de cortesia i les fórmules de tractament que indiquen el tipus de relació que hi ha entre els interlocutors. TU / VOSTÉ.

-La dixi espacial.

Els díctics espacials s'interpreten en relació a l'espai de l'enunciació; assenyalen el lloc on es produeix la comunicació en relació als participants (emissor i receptor). És a dir, fa referència a la proximitat o llunyania respecte dels interlocutors. Per tant, no hem de confondre dixi espacial amb CCL.

Els díctics espacials poden ser els demostratius determinants (aquest, aqueix, aquell), demostratius neutres (açò, això, allò), adverbis i locucions adverbials de lloc (ací, aquí, allí, allà, lluny, prop, al fons...) Cal recordar que els demostratius no són díctics si fan referència a elements apareguts al text.

-La dixi temporal.

Marca el temps anterior, posterior o simultani al moment en què es produeix la comunicació entre emissor i receptor. Els díctics temporals poden ser:

-Adverbis i locucions adverbials temporals: avui / hui, ara, ahir, demà, enguany, la nit passada, etc.

-Combinacions de demostratiu i substantiu temporal: aquesta nit, aquells temps, etc.

-Les formes verbals de **present** (cante), **pret. perfet** (cantí o vaig cantar), **indefinit** (he cantat), i **futur** (cantaré) del mode **indicatiu**. La resta de temps verbals tenen un valor anafòric.

